

סיכומי הדרך היומי

ת"ר ושינתם שיהיו דברי תורה | **מחודדים** | בפיך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה
גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע
יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לשמיעת הסיכומים: 0799-379-634

נא להתפלל עבור פינחס בן פייגא מרים

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט
ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.
לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל
נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

דבר המערכת

בחומר ובלבנים

כתב הזוה"ק בגלותא בתראה אתקיים בהו וימררו את חייהם בעבודה קשה זו קושיא, בחומר דא ק"ו, ובלבנים דא ליבון הלכה, ובכל עבודה בשדה דא ברייתא, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך דא תיקו, וביאר האגלי טל (בהקדמה) שהזיכוכ והתיקון שהיה במצרים ע"י שעבוד ועבודה גופנית נעשה בגלות אחרון ע"י יגיעת המח בלימוד התורה.

תלמידי חכמים נקראים 'בונים' חומר ולבנים הם שני החומרים שבהם בונים, עצם הבנין הוא הלבנים והחומר נעשה לדבק הלבנים, חומר דא ק"ו הסברא והדמיון מילתא למילתא לדבק הסוגיות יחד, בלבנים דא ליבון הלכה בירור עצם הסוגיא ולקנותה, ועם בירור עוד סוגיא ועוד סוגיא נבנה תלמיד חכם.

קושי השעבוד בסוף הגלות היה בגזירת הלבנים - 'תבן אין ניתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו' (שמות ה' ט' ז'), בסוף הגלות עקבתא דמשיחא נסתמו מעיינות החכמה והתבונה והקב"ה דורש מאתנו להיות מחודדים, ומתוך כך נגאל.

האוהב ישראל (ויחי) תוקע בשופר גדול לעורר על תשובה בימי השובבים"ם ובפרט ע"י לימוד תורה שבעל פה ביראת שמו יתברך ובכוונת הלב ולברר הלכה בליבון ובירור יפה ע"ש נימוקו וטעמו.

ויש להוסיף טעם ע"פ המבואר בספר ראשית חכמה (שער הקדושה פי"ז) על מה דמבואר בזוה"ק דלפעמים אין מקבלין תשובה, והלא אין לך דבר שעומד בפני התשובה, כי זה גופא התשובה שאומרים לו 'שובו בנים שובבים חוץ מפלוני' ומראים לו שדלתי תשובה סגורים לפניו ורוצים לראות הפצרתו לחזור וליכנס וכ"ה הנהוג בין בני אדם, וע"ז אמרו כל מה שבעה"ב אומר לך עשה חוץ מצא, וזהו מה שגילה לנו האריז"ל דבשבועות השובבים"ם גם אלו שאמרו עליהם שובו בנים שובבים חוץ מהם, שלא להתפעל ולהבין הרמז דגם להם אומרים שובו בנים בימי השובבים"ם ונפתח לכם דלתי התשובה.

לפעמים שערי התורה נראים סגורים לפניו, הסוגיא עמומה, אינו מסוגל ללבנו ולסדרו, כנראה שאין השמים רוצים להכניס אותו שעריה - וימררו את חייהם בעבודה קשה זו קשיא וכו', נראית כאומרים לו "צא החוצה"! עלינו להבין הרמז ולהתעקש ולא להתפעל, אדרבה כשרואים הפתחים סגורים ומפצירים להיכנס ודופקים פתחו לי - 'זה השער לה', על ידי העבודה לליבון הלימוד זה גופא השערי תשובה שמתקרבים ונכנסים פנימה ובפרט בימי השובבים"ם.

ובסוף פרשיות השובבים"ם נאמר 'וירא את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר' (משפטים כ"ד י"א) פרש"י ע"פ חז"ל דמעשה לבנת הספיר היינו זכר לצרתן במעשה לבנים, אותו קושי שהיה להם במעשה הלבנים הוא זה שגרם להם לצאת מקושי השעבוד ולהזדכך מבחינת וימררו עד 'ויחזו את אלוקים ויאכלו וישתו' תרגם המתרגם וחדו בקרבניהון דאתקבלו ברעוא כאילו אכלו ושתו.

ולבנים אומרים לנו עשו

שבת קודש פרשת שמות - כ"א טבת תשע"ו

דף כ' ע"א

נתן לה ספר תורה ואמר 'הרי זה גיטך' - אין בזה חשש גט, שאפילו אם נחשוש שהסופר כתב פרשת 'וכתב לה ספר כריתות' לשם גירושיה, הרי צריך שיהא כתוב בגט גם שמות האיש והאשה. ואין לחוש שכתבו במי מילין ועתה נמחק הכתב - שהרי הס"ת מעובד בעפצים ואין מי מילין על גבי מי מילין.

היה צריך לכתוב את השם וטעה וסבר שצריך לכתוב 'יהודה' וטעה ולא הטיל בו דל"ת - לרבי יהודה מעביר עליו קולמוס ומקדשו, לחכמים אינו שם מן המובחר. לרב חסדא נחלקו בכתב על גבי כתב וכתב עליו מתקן כתב תחתון אם נחשב כתב, וכן נחלקו בכתב גט שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה. לרב אחא בר יעקב בגט לכו"ע כשר, ולא נחלקו חכמים אלא לענין הידור מצוה של כתיבת השם.

הבעל צריך לכתוב הגט - שנאמר 'וכתב', ולכן מן הדין צריך הוא לשלם לסופר עבור כתיבתו, ומשום תקנת עגונות האשה נותנת שכר הסופר, וחכמים הקנו המעות לבעל שהפקר ב"ד הפקר והרי זה כאילו הוא כתבו.

גט שכתבו על איסורי הנאה - כשר אע"פ שאינו שוה פרוטה, ש'ונתן' אין הפירוש שיהא בר נתינה דהיינו שוה פרוטה אלא הכוונה לנתינת הגט.

'וכתב' ולא וחקק, שחקיקת תוכות וסביבות האותיות עד שנמצאו האותיות בולטות אינה כתיבה, שלא כתב עצם האות, אבל חק יריכות וגוף האותיות ששיקע גוף הכתב הרי זו כתיבה.

עבד שניתן לו שטר שחרור בכתב שעל גבי טבלא ופינקס - יצא לחירות, כיון שחק גוף האותיות הרי זה כתב, אבל לא בכתב שעל גבי כיפה ותכשיט שרוקמים עליהם - שאינו כתוב וקבוע אלא מוטל ותחוב על הבגד.

חותם שחורטים בו את המטבע - דוחקים סביבות הצורה עד שהצורה עומדת בולטת כמו שהיתה, ואין קצת מהזהב נמתח ונכנס לתוך צורה הבולטת מחמת מה שדוחקים סביבו, ולכן אם חקק גט בחותם על גבי טס הרי זה חק תוכות ופסול.

כתב שעל הציץ היה בולט, וכיון שנאמר 'מכתב פתוחי חותם' היה

סיכומי התוספות

- גט הנכתב סתמא: לתירוץ א' בתוס' לסוברים שמוחקים לסוטה מספר תורה הוא הדין בגט, לתירוץ ב' בגט לכו"ע פסול, שסתמא דבעל לא נוח לו לגרשה.
- שמות האיש והאשה מעכבים בגט, היה ביהודה וכתב שם שנקרא בו בגליל - לרבי מאיר פסול מדאורייתא, ולחכמים פסול מדרבנן.
- וכן בקנין סודר ובנתינת תרומה לכהן שנאמר בהם 'ונתן' א' צ' שוה פרוטה. אבל זר שאכל תרומה אינו חייב בתשלומים פחות משהו פרוטה, וכן זר שסך תרומה היינו דווקא בכזית שדורשים האמור בהם לשון נתינה - היינו משום שנאמרה בהם דרשה מיוחדת.

דוחק הצורה מעבר השני עד שהיה בולט על פני הציץ, שאז כותב עצם האותיות.

דף כ' ע"ב

כתב לה גט על טס של זהב ואמר לה 'התקבלי גיטך והתקבלי כתובתך' - נתקבלה גיטה וכתובתה, אף שנאמר 'ונתן' אין צריך ליתן לה מקום הגט במתנה משום גירושין, אבל אם לא אמר לה 'התקבלי כתובתך' לא נתקבלה כתובתה אע"ג שיש עוד זהב שלא במקום כתיבת הגט - שגליון הגט הוא.

'הרי זה גיטך והנייר שלי' - אינה מגורשת, שלא נתן לה כלום שהאותיות פורחות באויר. 'על מנת שתחזירי לי הנייר' - הרי זו מגורשת, שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה.

איבעיא: אמר 'הרי זה גיטך ובין שיטה לשיטה ובין תיבה לתיבה שלי', והאותיות ארוכים ומעורים משורה לשורה שאז הם ספר אחד, שאם לא כן פסולים משום ש'ספר' כתיב והיינו ספר אחר ולא כמה ספרים.^ד

היו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגט כתוב על ידו והרי הוא יוצא מתחת ידה - אינה מגורשת, שאומרים שהלך אליה מעצמו ולא נתן לה הגט.^ה

גט הכתוב על יד עבדו ונתן לה עבדו בעדי מסירה שקראוהו או שהיה כתוב בכתובת קעקע - הרי היא מגורשת.^ו

יום ראשון פרשת וארא - כ"ב טבת תשע"ו

דף כ"א ע"א

מלוה יכול לכתוב השטר חוב לצורך הלוה ואחרים חותמין, אע"פ שהמקנה (הלווה) צריך לכתוב השטר, מפני שהמלוה מקנהו לו, ולא אמרינן דלא גמר ומקנה כיון שיודע שהלווה יחזור ויתנו לו, אלא כיון שיודע שאינו שטר אלא אם כן מקנהו לו גמר ומקנה לו.

שטר שכתב בו 'ואני ערב' אחר חתימת העדים - גובים מנכסי בני חורין של הערב ולא מנכסים משועבדים, שאין קול על ערבותו כיון שאין עדי השטר מעידין עליו, ואפילו אם הלווה מסר כבר השטר למלוה יכול לקבל עליו ערבות בזה שהמלוה מקנה לו השטר שיחתום בו 'ואני ערב', שהמלוה גמר ומקנה לו השטר אע"פ שהערב לא יעכבנו אצלו אלא יחזירנו לו.

איבעיא: טבלא שמוחזקת שהייתה שלה ונתנה לבעל שיכתוב עליה הגט ויגרשנה - כיון שצריך שיגרשה בגט שלו, האם גמרה ומקנה לו כשהיא יודעת שיחזור ויתנהו לה, ובהמשך הסוגיה נפשטה האיבעיא.

האשה כותבת את גיטה ומקנהו לבעלה שיגרשה בו והאיש כותב שובר הכתובה ומקנהו לאשתו דגומרין ומקנין להן אע"פ שיוודעין שיחזירו ויתנהו להן, ומזה הוכיח הש"ס דאשה יודעת להקנות באופן שחוזר לידה אח"כ ולכן טבלא שהקנתה לבעלה שיגרשנה בו גמרה ומקנייה לו.

כתב לה גט ונתנו ביד עבדו וכתב לה שטר מתנה על העבד - לרבא: קנתה העבד ומתגרשת בו אם העבד כפות (וישן)

ואינו חצר מהלכת, ולא גזרינן כפות משום אינו כפות, והוא הדין אם נתן הגט בחצירו וכתב לה שטר מתנה על החצר ולא גזרינן שמא יתן הגט בחצר חבירו וחבירו יקנה לה החצר, לאביי: כיון דזה דיכול לגרשה על ידי חצרה למדים מידה בעינן שיהא דומה לידה דיכול לגרשה בין מדעתה ובין בעל כרחה, וכיון דאינו יכול ליתן לה מתנה בעל כרחה אינו יכול לגרשה ע"י מתנת החצר.^א

דף כ"א ע"ב

כתב גט על קרן של פרה יתן לה כל הפרה ולא יקצוץ את הקרן ויתן לה - דכתיב "וכתב ונתן" שלא יהא חסר כלום בין הכתיבה לנתינה משא"כ גט זו שמחוסר קציצה, ואם כתב על יד של עבד יתן לה כל העבד נוסף לטעם הג"ל משום דעבד שייך במצוות ואסור לחבול בו.^ב

לרבי יוסי הגלילי אין כותבין גט על דבר שיש בו רוח חיים או אוכל - דכתיב 'ספר' דמשמע קלף וכתב 'וכתב' דמשמע כל דבר ומעטינן מספר רוח חיים ואוכל, לרבנן כשר דספר היינו ספירת דברים מדלא כתיב וכתב בספר, ומה דכתיב וכתב היינו למעוטי דאינה מתגרשת בכסף ואין מקשינן גיטין לקידושין מקרא דכתיב ויצאה והייתה.

הרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין שלא תלכי לבית אביך - אם התנה כן לעולם אין זה כריתות דבקרא כתיב 'ספר כריתות' שלא יהא תנאי המקשרן יחד, ואם אמר עד ל' יום הרי זה כריתות, ורבי יוסי דרש מקרא דספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר (כסף) כורתה, ותנאי שאינו כורת דרש ממה דכתיב כריתות ולא כרת.

אין כותבין גט במחובר לקרקע - דכתיב וכתב ונתן שאינו מחוסר קציצה, לרבי אלעזר ד'וכתב' היינו תורף הגט שמות האיש והאשה והזמן ומדרבנן אין כותבין גם הטופס שמא יכתוב תורף, לר"מ ד'וכתב' היינו החתימות אין כותבין תורף גזירה שמא יחתום, ולרבי יהודה הגט פסול עד שתהא כתיבתו וחתמתו בתלוש.

אין כותבין על נייר מחוק ודיפתרא שיכול למוחקו ולזייף ולא יהא ניכר שמחק, לחכמים כשר.

יום שני פרשת וארא - כ"ג טבת תשע"ו

דף כ"ב ע"א

כתבו על חרס של עציץ נקוב כשר דנותן לה כל העציץ הגם שאם ישבור החרס ויתן לה החתיכה שהגט כתוב עליה פסול משום דמחוסר קציצה, דלא חיישינן שיפסיד העציץ.^א

כתבו על עלה של עציץ נקוב - לאביי כשר דנותן לה כל העציץ, לרבא פסול שמא יקטום.

עציץ של אחד זרעים של אחר - מכר בעל עציץ לבעל זרעים קנה במשיכה כדין מטלטלין, מכר בעל זרעים לבעל עציץ קנה בחזקה או בכסף כדין קרקע.

עציץ זרעים של אחד ומכרן לאחר - החזיק בזרעים קנה עציץ דמטלטלין נקנין אגב קרקע, החזיק בעציץ אף קרקע

סיכומי התוספות

- ד. כתב כל הגט על קלף אחד בשני עמודים - ספר אחד הוא.
- ריב"ם הוכיח מסוגיין שאין צריך כל אות מוקף גייל בגט, לר"י א"צ ראה, שאין מוקף גיילהוא פסול רק בס"ת תפילין ומזוזות שנאמר 'וכתבתם' והיינו כתיבה תמה.
- ה. גודרות ועבדים אין להם חזקה לאלתר כשאר מטלטלין, אבל אחר ג' שנים יש להם חזקה.
- ו. כתובת קעקע אסורה מדאורייתא רק בדיו ובכחול, ולרבי שמעון עד שיכתוב שם ע"ז, ומדרבנן אסור בכל אופן, אמנם גט הנכתב אפילו באיסור דאורייתא הרי הוא גט.
- ז. והא דחצר משום יד ולא גרע משליחות היינו דמהני שלא בפניו, אבל לשאר הדברים בעינן דומיא דיד.
- ח. נחלקו הראשונים אם פסול מחוסר קציצה הוא דווקא בבעלי חיים, ור"ת פוסל דווקא נחתך מקלף גדול אבל חותך מן הגט דבר מועט לא חשיב מחוסר קציצה. כותבין על עלה של זית וכיוצא בו דמתקיים, ולא על עלה שאינה מתקיים.
- ט. ולרבינו שמואל אינו פסול בכה"ג.

לא קנה דמטלטלין לא מיקנו בחזקה.

עציץ שנקבו בארץ ונפו בחוץ לארץ - לאביי כיון שיונק מהנקב חייב במעשר, לרבא הולכין אחר הנוף ופטור, ואם השרשים יצאו מהנקב בתוך קרקע של ארץ ישראל דינו כארץ ישראל.

ב' גנות זו למעלה מזו וירק בינתיים - לר"מ הרי הוא של עליון שהרי הוא נשרש בקרקעו, לרבי יהודה של תחתון כיון שבידו למחות ולמלאות גינתו עפר ולא עשה כן הוא גורם לקיום ירק זה.

אילן שמקצת נופו בארץ ישראל ומקצת נופו בחוץ לארץ - אם כל שרשיו בארץ ישראל חייב בתרומה, כל שרשיו בחוץ לארץ פטור, מקצת שרשיו בארץ ומקצתו בחוץ לארץ טבל וחולין מעורבין זה בזה לפי שהניקה מתערבת, ואין מעשרין מטבל ודאי עליו ולא ממנו על טבל ודאי, לרבי אפילו אם סלע מבדיל באמצע השרשים ומפסיקן עד הגזע דכשיצא לאויר נתערב, לרשב"ג האויר לא מבלבל והגדל בחייב חייב והגדל בפטור פטור.

ג' עורות שחלוקין בשמותיהן ושיעוריהן לענין הוצאות שבת: מצה - דלא מעובד במלח וקמח ועפצים, ושיעורו כדי לצור משקל קטנה דהיינו רובע ליטרא של פומבדיתא, חיפה - דמליח ולא קמיח ועפיץ, כדי לעשות קמיע, דיפתרא - דמליח וקמיח ולא עפיץ, כדי לכתוב עליו את הגט.

דף כ"ב ע"ב

לרבי אלעזר דעדי מסירה כרתי מותר לכתוב גט על דבר שיכול להזדייף, כיון דעדי מסירה צריכים לקרות הגט והבאה לינשא צריכה להביא עדי מסירה ואם היה בו תנאי היו יודעין, אבל לר"מ דעדי חתימה כרתי ואינה צריכה להביא עדים כשבאה לינשא לא יהא ידוע דהיה בו תנאי.

לרב אלעזר לא הכשיר ר"א בכתב שיכול להזדייף אלא אם הביאתו הגט לב"ד ביום שנמסר לה, אבל אחר עשרה ימים חיישינן שהיה בו תנאי וכבר שכחו העדים, לרבי יוחנן כשר, דאם היה בו תנאי היו העדים זוכרים.

לרב אלעזר לא הכשיר ר"א אלא בגיטין, אבל בשאר שטרות דעומדים לגוביינא לאחר זמן פסול שמא ישכחו העדים, לרבי יוחנן כשר דמה דכתיב 'למען יעמדו ימים רבים' הוא עצה טובה".

יום שלישי פרשת וארא - כ"ד טבת תשע"ו

דף כ"ג ע"א

הכל כשרין לכתוב את הגט אפילו חרש שוטה וקטן, גם לרבי אלעזר דצריך כתיבה לשמה אם גדול עומד על גביו ואומר לו כתוב לצורך פלוני, ולר"מ דאין צריך כתיבה לשמה אין צריך גדול עומד על גביו".

עכו"ם הכותב גט - לר"א פסול אפילו גדול עומד על גביו דעושה על דעת עצמו, לר"מ כשר אפילו אין עומד על גביו. **האשה כותבת גיטה ומקנתו לבעל שיגרשה בה,** והאיש כותב את שובר הכתובה עבור האשה והיא מחתמת עליו עדים ומוסרתה לו שיהא בידו לראיה.

הכל כשרין להביא את הגט, חוץ מחרש שוטה וקטן דאינם בני דעה ובשליחות כתוב איש, וחוץ מעכו"ם דאין להם קידושין וגיטין, וכל שאינו יכול לעשות לעצמו אינו יכול להיות שליח לאחרים.

סומא - פסול להביא את הגט, לרב ששת דאינו יודע ממי נטלו ולמי נתנו, לרב יוסף דווקא בחוץ לארץ שאינו יכול לומר בפ"נ ובפ"ג.

קיבל הקטן והגדיל, חרש ונתפקח סומא ונתפתח שוטה ונשתפה, עכו"ם ונתגייר - פסול, פקח ונתחרש וחרז ונתפקח, שפוי ונשתטה וחרז ונשתפה - כשר, כיון שתחילתו וסופו בכשרות, פתוח ונסתמא - לרב יוסף כשר".

דף כ"ג ע"ב

עבד שהוא שליח להוליך או לקבל גט אשה - לרבי אמי כשר, לרבי יוחנן פסול דאינו בתורת גיטין וקידושין.

"כן תרימו גם אתם" - ג'ם לרבות שלוחכם, שתורמים על ידי שליח, ואתקש שליח לשולחו - לר' אלעזר מה אתם ישראל אף שלוחכם ישראל ולא עבד ועכו"ם, לדבי ר' ינאי מה אתם בני ברית (מהולים ובאו בברית מצות) אף שלוחכם ולא עכו"ם, אבל עבד כשר.

עבד מקבל שטר שחרור לחבירו מיד רבו של חבירו - כיון דהוא בתורת שחרור, אבל לא מיד רבו שלו - דיד עבד כיד רבו. האומר לשפחתו 'הרי את שפחה וולדך בן חורין' - אם הייתה מעוברת זכתה לו, אע"פ שאין עבד יכול לקבל גט לחבירו מיד רבו שלו, דלרבי המשחרר חצי עבדו קנה ועובר ירך אמו ונעשה כהקנה לה אחד מאבריה.

האשה עצמה מביאה את גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפ"נ ובפ"ג (ויתבאר בדף כ"ד).

נשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה, דהיינו חמותה, בת חמותה, צרתה, יבמתה ובת בעלה - נאמנות להביא גיטה, דשאני גט שכתב הגט שבידה מוכיח שהוא גיטה ואין סומכין רק עליה, לרב יוסף היינו רק בארץ ישראל אבל בחוץ לארץ שצריכה לומר בפ"נ ובפ"ג לא סמכין אדיבורה, לאביי דווקא בחוץ לארץ נאמנת דאם יבא בעלה אחר שאמרה בפ"נ ובפ"ג אינו נאמן לכן לא חיישינן שהיא בא לקלקלה אבל בארץ ישראל שאם יבא יכול לערער על הגט אינה נאמנת דחיישינן שמקלקלה.

יום רביעי פרשת וארא - כ"ה טבת תשע"ו

דף כ"ד ע"א

בעל שנתן גט לאשתו והיא באה לפנינו ממדינת הים - אינה צריכה לומר בפ"נ ובפ"ג שהרי היא מגורשת משהגיע הגט לידה, ואינה צריכה להביא גיטה לפנינו אלא לראיה בעלמא שנתגרשה.

נתן לה גט והתנה שלא תתגרש אלא בפני ב"ד פלוני - אינה צריכה לומר בפ"נ ובפ"ג, שמשהגיע לשם נתקיים התנאי והיא מגורשת ואינה שליח.

עשה אותה שליח על גיטה ואמר לה כשתגיעי לשם שימי

סיכומי התוספות

י. מור"י משמע גם לר"מ אם יבואו עדי חתימה בפננו ויעידו שלא היה בו תנאי כשר, לתוס' פסול דבעינן שיהא מוכח מתוך הגט.

יא. לר"א דלא הכשיר ר"א כתב שיכול להזדייף בשטר משום גזה"כ דלמען יעמדו ימים רבים, לרבי יוחנן דכשר מאן ועד י' ימים דווקא בגיטין ולא בשטרות, ר"א דפסול בשטרות היינו שטר ראייה ולא שטרי קנין.

יב. שוטה - אע"פ שחליצתו פסולה אפילו עומדין ע"ג ומלמדין אותו לכיון בגט כשר והוא לשמה דכוונתו מוכחת שהרי כותב בגט שמו ושמה ושם עירם, וחש"ו כשרים דלא בעינן שליחות בכתבת הגט, דוכתב היינו הסופר ולא הבעל, וחשיבי בני כריתות כיון דכשיגדל הקטן וישתפה השוטה יהיו בני כריתות. לרבינו יצחק: חש"ו פסולים לר"א אפילו גדול עומד ע"ג, שוטה אינו עושה לשמה אפילו עומד על גביו כמו בחליצה, חרש וקטן לאו בני שליחות הם, וסוגיין דמכשיר בעומד ע"ג היינו לר"מ דצריך לשמה מדרבנן.

יג. סומא פסול לשאר עדיות, לעדות דבפ"ג בגט כשר כשם שהאשה כשרה.

הגט על הקרקע ותטלי אותו ותתגרשי בו - אינה מגורשת, דבעינן 'ונתן'.

אמר לה 'הוי שליח להולכה עד שתגיעי לשם וכשתגיעי שם תהיי שליח לקבלה' - אינה מגורשת, דנתבטלה השליחות דשליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך לחברך, וזו נעשית שליח לעצמה^י.

אמר לה 'הוי שליח להולכה עד שתגיעי לשם וכשתגיעי שם עשי שליח לקבלה' - מגורשת למ"ד אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה, וכן למ"ד דבעלמא אין עושה משום בזיון הבעל הכא אין הבעל מקפיד, אבל למ"ד דבעלמא אין עושה שליח לקבל מיד שליח בעלה גזירה שמא יתן הגט בחצר חבירו (דעושה החצר שליח להולכה) ואחר כך תקנה היא החצר (דכעשאה החצר שליח לקבלה), ובחצר לא מהני דחצר לאו מטעם שליחות הוא אלא מטעם יד ובעינן ונתן בידה.

מתניתין דתנן האשה עצמה מביאה את גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ מיירי דאמר לה הוי שליח להולכה עד שתגיעי שם וכשתגיעי שם עשי שליח להולכה אחר וקבלי הגט ממנו^ט, או דאמר לה תהיי שליח להולכה עד שתגיעי לשם, ותאמר לב"ד בפ"נ ובפ"נ והם יעשו שליח ליתן לך הגט.

הדרן עלך המביא גט

דף כ"ד ע"ב

פרק שלישי - כל הגט

כל גט שנכתב שלא לשם האשה שמתגרשת בגט זה פסול, לא בלבד אם נכתב להתלמד ונכתב שמוותיהם דכתיב 'ספר כריתות'^י, אלא אפילו נכתב לשם גירושין לאחד מבני עירו ששמוותיהן שוות פסול לאחרת, דלא נכתב לשם גירושין שלו וכתיב 'וכתב', ואפילו נכתב לשם גירושין שלו אך לא נכתב לשם גירושין שלה כגון שיש לו ב' נשים ששמוותיהן שוות וכתב לגרש בו את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה דכתיב 'לה', ואפילו אמר להסופר כתוב לאיזו שארצה אגרש בו פסול לגרש בו דאין ברירה^י.

שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת - נחלקו התנאים אם יכולים להוציא שטר על אחרים או דחיישינן לנפילה, אבל אין אחרים מוציאים עליהם שטר חוב דיכול לומר אני לא לוייתי אלא האחר, ואין להוכיח דינים אלו ממתניתין דדווקא האחר שלא נכתב הגט בשבילו או בשבילה הוא דאין כשר אבל כשר לזה שנכתב לו או לה אע"ג דיש עוד בעיר בשם כזה, דמתניתין מיירי בעדי מסירה^י.

יום חמישי פרשת וארא - כ"ו טבת תשע"ז

דף כ"ה ע"א

גיטין השנויין במשנתנו אע"פ שפסולין משום לשמה, אם בעלה כהן נפסלה עליו משום גרושה שנאמר 'ואשה

גרושה מאשה' אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולאחרים לא הותרה פסולה לכהונה, לרב כולם פסולים חוץ מהנכתב להתלמד שלא נכתב לשם גירושין כלל, לשמואל אף הראשון פוסל דיש בה ריח הגט, לזעירי כולן אינן פוסל דלא דמו למגורשת רק מאישה נכתב לשמו ולשמה, חוץ מן האחרון דלחומרא אמרינן יש ברירה, לרבי יוחנן אף אחרון אינו פוסל דאין ברירה.

כל מקום ששנו חכמים גט פסול - לשמואל פסולה לכהונה, וכל מקום ששנו חליצה פסולה פוסלתה שלא תתייבם להאחין, למערבא בשם ר' אלעזר חליצה בשמאל ובלילה פסולות ופוסלת להאחין דיש עליה שם חליצה, אבל קטן ונעל העשוי מבגד פסולות ואין פוסלות דאיש ונעל כתובין בפירוש בפרשה.

רבי יוחנן אמר דאין ברירה - בגט הנכתב לאיזה שארצה אגרש בו דאינו גט לפוסלה לכהונה, וכן אמר באחין שחלקו דלקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל דלא הוברר דזהו חלקם, דאם אמר כן רק בגט יש לומר דהיינו משום דבעינן לשמה, ואם אמר כן רק באחין שחלקו יש לומר דאין ברירה לחומרא, או משום דבעינן ביובל שיהא כבתחילה שהייתה לאיש אחד בלא חלוקה.

אמר לסופר כתוב לאיזו אשה שתצא מפתח תחלה ושמותיהן שוין פסול לגרש בו דאין ברירה.

האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים - כיון שנכנס ראשון ראשו ורובו זכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו, ואין בו חסרון דברירה דבאמת אמנינהו עליהן לפני שחיטה, דלאחר שחיטה לא נמנין ולא נמשכין והטעם שאמר כן לא היה אלא לזרזן במצות.

דף כ"ה ע"ב

הלוקח יין מכותים כיון דחשודין על תרומות ומעשרות צריך לעשר ודאי, לר"מ אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה בתוכו, עשרה מעשר ראשון, תשעה מעשר שני, ומחלל המעשר שני על מעות שיש לו בבית ומיחל ושותה מיד דיש ברירה^ט, ולכשיהיו לו כלים ויתרום הוא הנברר לתרומה, לרבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אוסרין^י.

זה גיטך מעכשיו אם אמות מחולי זה - כל ימי החולי: לרבי יהודה היא כאשת איש לכל דבריה וכשמת הוברר למפרע בשעת נתינה, ודווקא תנאי שאין בידו לקיים תלוי בברירה אבל תנאי שבידו לקיים הוה גט למפרע בלי טעמא דברירה^כ.

הריני בועליך על מנת שירצה אבא - לת"ק אע"פ שלא רצה האב מקודשת, דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וגמר בלבו לקידושין אפילו לא ירצה האב, לר"ש רצה האב מקודשת אע"ג דבשעת בעילה הוא ספק, דהוברר דמשעת בעילה הוה קידושין.

לרב משרשיא לרבי יהודה יש ברירה בתולה בדעת עצמו, כההיא דלוקח יין מבין הכותים, ותולה בדעת אחרים אין ברירה וכההיא דנתן גט אם מתי מחולי זה, לר"ש תולה בעצמו אין ברירה כההיא דלוקח יין מבין הכותים, ותולה בדעת אחרים יש ברירה כההיא דהריני בועליך על מנת

סיכומי התוספות

י. לתוס': דבעינן שיהא ראוי לחזור לשולחו לומר 'עשיתי שליחותך' קודם שיעשה שליח לאחרים.

טו. ושמה ללישנא זו אומרת בפ"נ ובפ"נ בשעה שמקבלת הגט.

טז. אפילו למ"ד דס"ת כשר לסוטה דנכתב להתלמד ונכתב סתם לכל מה שצריך אבל סופרין להתלמד גט אין כותבין לשם הכשר הגט.

יז. אפילו אם בעלמא יש ברירה, דבעינן לשמה שיהא מבורר לה בשעת כתיבה.

יח. אבל לר"מ פסול דצריך שיהא מוכח מתוך הגט, ולא חיישינן שמא יש עוד עם שמות אלו אלא בגט שנפל.

יט. כשמברר דבריו ומתנה הברירה מפורש.

כ. לרבי יוסי דיכול להיות שלא יתברר לעולם, אבל בדבר שעומד להתברר ודאי יש ברירה.

כא. לתוס': באומר מעת שאני בעולם וחל שעה אחת קודם מיתו.

דף כ"ז

המביא גט ואבד ממנו ומצאו לאלתר כשר, מצאו לאחר זמן במקום שאין שיירות מצויות ולא הוחזקו שם שני אדם באותו שם כשר, במקום שהשיירות מצויות והוחזק עוד אחד בשם זה לרבה פסול שמא מאחר נפל, י"א בדעת רבי זירא דבמקום שהשיירות מצויות אע"פ שלא הוחזק שם עוד אדם עם שם זה פסול.

מצאו שלא לאלתר דחיישינן דמאחר נפל - לרבי נתן היינו שיעור שתוכל לעבור שיירא שם ולחנות, לרבי שמעון בן אלעזר אין הדבר תלוי בשיעור זמן אלא צריך שיהא אדם עומד ורואה שלא עבר שם אדם משעה שעבר שם השליח עד שעת מציאת הגט ואם לא פסול, וי"א שפסול אם שהה שם אדם, לרבי שיעור זמן כדי שיכתוב גט, לרבי יצחק כדי לקרות גט, לאחרים כדי לכתוב ולקרות, ונחלקו אם הלכה כמ"ד שלא שהה אדם שם או כמ"ד שלא עבר אדם שם.

גם אם לא מצאו לאלתר באופן שחיישינן שמאחר נפל יש אופנים שהגט כשר וכגון אם מצאו בעצמו בכלי ויש לו סימן בכלי שהוא שלו, או שמצא הוא עצמו בכל מקום שהוא ומכיר הגט, או שאמרו העדים מעולם לא חתמנו אלא על גט אחד של שם זה ולאיש זה חתמנו²¹, או אם השליח תלמיד חכם ומכיר הגט בטביעת עין (אע"פ שלא מצאו בעצמו), או שיש לשליח סימן מובהק כגון שיש נקב בצד אות פלונית, אבל בסימן שאינו מובהק אין הגט כשר דיש ספק אם סימן שאינו מובהק הוא סימן מדאורייתא, דאם אינו אלא מדרבנן לא סמכינן עליו להתיר איסור ורק בממון להחזיר בו אבידה דהפקר ב"ד הפקר, ולכן סימן שהגט היה ארוך או קטן אינם סימן.

מצא גט אשה בשוק אם הבעל מודה ואומר שיתנו לה יחזיר לאשה דווקא באופנים שלא חיישינן שמא נפל מאחר וכנ"ל²².

דף כ"ח ע"א

שליח שנאבד לו הגט ומצאו לאחר זמן בחפיסא דהיינו חמת קטנה או בדלוסקמא היינו שק ויש לו סימן (או טביעת עין) שהכלי שלו הגט כשר²³.

המביא גט והניחו זקן או חולה - נותן לה בחזקת שהוא קיים, דמדאורייתא העמד דבר על חזקתו, לרבא הניחו זקן שהגיע לגבורות או גוסס (שרוב גוססין למיתה) לא מעמידין אותו בחזקת חיי, ודבריו הופרכו מברייתא שאפילו הניחו בן מאה נותנין לה בחזקת שהוא קיים, וי"א שאין זו סתירה לדברי רבא שגם לדבריו כיון דאפליג והאריך ימים אינו כשאר האדם להיות קרוב למות.

בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים - לתנא דמתניתין אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים, לאביי היינו לר"מ דלא חייש למיתה דסובר בלוקח יין מבין הכותים דאומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה וכו' ולא חייש לבקיעת הנוד, אבל לרבי יהודה דחייש שם לבקיעת הנוד הוא הדין הכא דחייש למיתה, והוא התנא

סיכומי התוספות

שירצה אבא, לרבא אין חילוק בין תולה בדעת עצמו או אחרים, ובלוקח יין חוששין שמא יבקע הנוד ולא יתברר לעולם.

דף כ"ו ע"א

לת"ק מותר לכתוב טופסי גיטין שלא לשמה ויניח מקום האיש והאשה והזמן מפני התקנה, וכן שטרי מלוה ויניח מקום המלוה והלוה והמעות והזמן, וכן שטרי מקח ויניח מקום הלוקח והמוכר והמעות והשדה והזמן, לרב יהודה כולן פסולים דגזרינן טופס משום תורף, ושטרות משום גיטין, ורבי אלעזר בגט פסול דגזרינן טופס משום תורף, ובשטר כשר דלא גזרינן שטרות משום גיטין.

ת"ק דמתניתין המתיר לכתוב טופס גיטין שלא לשמה - לרב יהודה אמר שמואל רבי אלעזר היא דבעינן כתיבה לשמה ולכן צריך להניח אף מקום הרי את מותרת לכל אדם שגם זה עיקרו של גט, וכן סובר ר' יונתן דמתניתין ר"א היא ומשום תקנת סופר התירו לכתוב טופס שלא לשמה כדי שיהיו לו גיטין מזומנין, לרב חסדא אמר אבימי ר"מ היא דלא בעינן כתיבה לשמה ומן הדין מותר לכתוב גם תורף שלא לשמה אך מפני קטטה תקנו שלא יכתובוהו שאם היא תשמע כן תחשוב שהבעל אמר לו לכתוב והיא קטטה ביניהם, לאבימי מפני תקנת עיגנות י"א דהיינו כר"מ דאם יהיה גט מזומן כשיכעוס יגרשה מיד, וי"א דהיינו כר"א דלפעמים צריך הבעל לילך למדינת הים ואם לא יהיה לו גט מוכן יעזבנה בלי גט.

דף כ"ו ע"ב

הכותב טופס גט לארוסה צריך להניח מקום הזמן, לא רק למ"ד דתקנת זמן בגט הוא משום שלא יחפה על בת אחותו אם תזנה דשייך גם בארוסה, אלא גם למ"ד דתקנת זמן הוא משום פירות אע"פ דאין הארוס אוכל פירות משום דאם יכתוב הזמן של בו ביום ולא יגרשנה אלא אחר הנשואין יאמרו דגיטה קודם לבנה ופגם הוא למשפחה.

כתבו גט לארוסתי ולכשאכנסה אגרשנה אינו גט משום דהוא גט ישן דשמה תתעבר כשיכנסה ויאמרו גיטה קודם לבנה²⁴.

הלכה כרבי אלעזר דאין כותבין טופסי גיטין שלא לשמה גזירה שמא יכתוב תורף, רב קרא רבי אלעזר מאושר שבחכמים.

הלכה כרבי אלעזר דכותבין שטרות לפני שלוח או מוכר, ודלא כרב פפי שאמר בשם רבא דקיום השטר שכתבו ב"ד לפני שהעדים קיימו חתימתן פסול משום מחזי כשקרא, דלא חיישינן למחזי כשקרא שהרי לר"מ גט כשר אפילו אם מצאו באשפה ולא נכתב לשם האשה כלל, וחכמים חולקין עליו רק בגט משום דין דלשמה אבל בשאר שטרות כשר.

שטר שלוח ופרעו אינו חוזר ולוזה בו אפילו ביום מלוה ראשונה דאינו מוקדם, דכשפרעו בטל השטר ושוב אין הקרקעות משועבדות למלוה השניה, אבל אין השטר פסול משום מחזי כשיקרא.

כ. לתוס': גט ישן אם נתגרשה תינשא לכתחלה דליכא אלא יחוד, אבל הכא שכנסה אינו גט כלל.
 כ. וה"ה אם מכירין חתימותיהם ואומרים לזה חתמנו אע"פ שאינם אומרים שלא חתמנו אלא לאחד בשם כזה, לתוס' הגט כשר כשאומרים מעולם לא חתמנו אלא גט אחד בשם זה גם אם אין אומרים לזה חתמנו.
 ד. ואע"פ דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן היינו רק מכאן ולהבא מיגו שיכול לגרשה עכשיו, ובסוגיין מהני הודאתו שיתנו לה בעדים ותתגרש בחזרה רק מכאן ולהבא, וגם האשה אין לה נאמנות לומר נתגרשתי דכשיש גט המסייע לה מעיזה.
 כ. ויודע שלא השאל לשום אדם, אין לו סימן על הכלי אע"פ שנאבד לו בכלי כזה אין זה סימן, י"א דצריך גם לדעת שאיבד הגט בתוך כלי כזו, וי"א דכשר אפילו יודע שלא איבד בתוך כלי כזה.

שהאומר 'הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתו' אסורה לאכול תרומה מיד.

לרבא לכו"ע לא חיישינן שמא מת, דאוקמינן אחזקה, אבל באומר 'הרי זה גיטך שעה א' קודם מיתתו' נחלקו התנאים אם חיישינן שמא ימות מיד דלא מרע החזקה בהכי, וזהו פלוגת התנאים אם חיישינן שמא יבקע הנוד.

דף כ"ח ע"ב

השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים, והיינו בקרבנות שאין צריכין סמיכה כגון קרבן נשים דכתיב 'דבר אל בני ישראל וסמך' - בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות, או בחטאת העוף, הא לאו הכי לא, משום דצריכים סמיכת בעל הקרבן ולא שלוחו דכתיב 'ידו'.

עיר שהקיפה מצור וספינה מטורפת בים והיוצא לידון בחזקת חיים הן, אבל עיר שכבשה מצור וספינה שאבדה בים והיוצא ליהרג נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים, בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל לא תאכל בתרומה.

היוצא ליהרג שנותנין עליו חומרי חיים - ללישנא קמא דרב יוסף דווקא בב"ד של ישראל דלאחר גמר דין לפעמים רואים זכות ומחזירין הדין, אבל בב"ד של עכו"ם כיון שנגמר דינו וחתמו הפסק דין תו אין מקבלין שוחד ואין מחזירין את הדין, וללישנא בתרא דרב יוסף דווקא בב"ד של עכו"ם דלאחר גמר דין מקבלים שוחד, אבל בב"ד של ישראל אינם רואים זכות אחר הגמר דין.

מי שנגמר דינו וברח כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו מעידין אנו את איש פלוני שנגמר דינו בבית דינו של פלוני ופלוני ופלוני עדין הרי זה יהרג, דבבורח לא אמרינן שמצאו לו זכות אחרי כן.

העיד ששמע מבית דין של ישראל שהיו אומרים 'איש פלוני מת' 'איש פלוני נהרג' - ישיאו את אשתו, ואם שמע כן מממונים להרוג הנידונים בערכאות של עכו"ם אל ישיאו את אשתו, אף שעכו"ם נאמן במסיח לפי תומו - כיון שהם מתפארים שהרגו בדין הם משקרים.

יום שני פרשת בא - א' שבט תשע"ו

דף כ"ט ע"א

המביא גט בארץ ישראל דאינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם אם אמר לו הולך גט זה לאשתי לת"ק ישלחנו ביד אחר, את הולך לא ישלחנו ביד אחר, לרשב"ג גם האומר הולך לא ישלחנו ביד אחר (דהבעל מקפיד).

המביא גט בארץ ישראל וחלה הרי זה משלחו ביד אחר, היינו כשאמר הולך וכשיטת הת"ק דלא התיר לשלחו ביד אחר אלא כשחלה, או גם אם אמר את הולך אם חלה יכול לשלחו ביד אחר, או כרשב"ג דבעלמא לא ישלחנו ביד אחר וחלה שאני.

אמר לשניים תנו גט לאשתי או לשלשה כתבו ותנו הרי אלו יכתבו ויתנו ולא שלוחם, לאביי משום דאינו רוצה שידעו רבים שאינו יודע לכתבו, לרבא דאין בדברים כח להיות חוזרים ונמסרים לאחר, אבל אמר לשלשה תנו גט לאשתי יאמרו לאחרים ויכתבו ויתנו דעשאן בית דין.

אין שליח עושה שליח דווקא לכתוב גט אבל שליח להולכה יכול לעשות שליח (באופנים הנ"ל).

סיכומי התוספות

אמר לשניים כתבו שטר מתנה לפלוני, לאביי דאין שליח עושה שליח לכתובת הגט משום בזיון דבעל במתנה שליח עושה שליח דאינו דומה לגט דאין עליו לכתבו, לרבא דהטעם דגט הוא דמילי לא ממסרן לשליח הוא הדין בשליח מתנה.

בעל שאמר לשליח הגט כשתתן לה הגט טול הימנה חפץ פלוני לא ישלח הגט ביד אחר, לרבי משום דאין השואל רשאי להשאיל ואין השוכר רשאי להשכיר, ואם שלחו ביד אחר אין הגט בטל בכך, לרבי יוחנן אם אמר טול ממנה החפץ ואח"כ תן לה הגט מקפיד הוא לעכב הגט עד שתתן ואם שינה פסול, ולכן לא ישלח השליח גט ביד אחר שמא ישנה השליח¹⁰.

דף כ"ט ע"ב

המביא גט ממדינת הים וחלה עושה שליח בב"ד ואומר לפני ב"ד בפ"ג ובפ"ג, ואין שליח אחרון צריך שיאמר בפ"ג ובפ"ג אלא אומר שליח ב"ד אני, והשליח השני עושה שליח בב"ד, ושליח האחרון אומר שליח ב"ד אני, ובארץ ישראל דשליח אין צריך לומר בפ"ג ובפ"ג עושה כמה שלוחין ואין צריך לומר שליח ב"ד אני.

מת שליח ראשון לרב אשי בטלו כל השלוחין הבאין מכחו, מר בר רב אשי אמר שאבינו אמר כן בקטנותו שהרי אינם באים מכחו אלא מכח הבעל וכל זמן שהבעל קיים לא נתבטל שליחותם.

אמר השליח להמשלח שאינו מכיר האשה ואמר לו הבעל שימסרנו לאיש פלוני ולא מצאו ואמרו לו ג' רבנן אמור דברי שליחותך בפננו ותן לנו הגט ואומר בפ"ג ובפ"ג ואנו נמסרנו לו ויהיה שליח ב"ד, ואמר להם רב ספרא דהשליח לא נעשה לגרשה אלא למוסרו לשליח ואינו יכול למנות שליח, והם סברו דכיון דצוהו תחילה לגרשה לא עקר ממנו שליחותו וגם הוא יכול לגרשה ולכן יכול גם לעשות שליח.

אמר לשלוחו שלא יתן לה הגט עד ל' יום ונאנס בתוך הל' יום לרבא דינו כשליח שחלה שהוא אנוס ויכול למנות שליח במקומו, וימסור דבריו בב"ד והם ימנו שליח אחר ל' יום אפילו שלא בפניו, ואע"ג דעכשיו אינו יכול לגרש שליח הניתן לגירושין הוא כיון דאחר ל' יכול לגרש.

הרי זה גיטך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד י"ב חודש ומת בתוך י"ב חודש הרי זה גט, ודווקא אם אמר בפני ב"ד בשעה שמסרו הרי היא נאמנת עלי כמאה עדים לאמר שלא באתי בתוך הזמן, דאם לא כן יכול לערער אח"כ ולומר שבא, אבל בארוסה לא חיישינן שפיס.

יום שלישי פרשת בא - ב' שבט תשע"ו

דף ל' ע"א

הרי זה גיטך אם לא בא עד ל' יום ובא ולא מצא מעבורת המים, כיון שלא הגיע עד הכא לא נקרא שבא, או משום דאין טענת אונס מבטל גט או משום דבאונס דשכיח לכולי עלמא אין אונס בגיטין.

הרי זה גיטך אם לא אפיס לך עד ל' יום, והרבה עליה ריעים ולא נתרצתה להשלים איתו, ללישנא קמא בדעת רב יוסף כיון שלא פייסה בשלשה קבין של זהובים נמצא שלא פייסה ואע"פ שאין לו לא אמרינן דהוא אונס דאין אונס בגיטין, ללישנא בתרא כיון דאין לו זהובים ופייסה במה שבידו לעשות לא הוה גט דיש אונס בגיטין.

10. אע"ג דסמיכה אינו מעכבת מ"מ אין לעשות לכתחילה בלי סמיכה.

11. לתוס' אם שלחו ביד אחר פסול אפילו לא שינה השליח השני, לזה ששלח לפרוע למלוה אפילו אמר לשלוחו תן לו המעות וקח ממנו השטר מקפיד הוא שיקח שטרו קודם שפרעון המעות תלוי בשטר.

המלוה מעות לכהן והתנה עימו שיפריש תרומותיו תמורת מעותיו שהלוה לו, ימכור התרומה ויעכב הדמים לעצמו נגד פרעון החוב, וכן הלוה ללוי או לעני על מעשרותיו יעכב המעשרות לעצמו, ומפריש עליהן בחזקת שהן חיים.

מלוה שמפריש תרומות על הלוואתו, היינו דווקא במכירי כהונה דאינו רגיל ליתן אלא לו והסיח שאר הכהנים דעתם ממנו דהוה כאילו הגיע לידו, דאם לא כן לא יצא ידי נתינה, או במזכה לו על ידי אחרים, או דכרבי יוסי דמפני התקנה עשו את האיגו זוכה כזוכה.

המלוה מעות לכהן לוי ועני להיות מפריש עליהן מחלקן מפריש כשער של שעת הפרשה אפילו אם הוזלו ואין בו משום רבית, כיון דכשאין לו אינו נותן לו את תרומותיו וכגון אם נשתדפו שדותיו (דאינו כקציצת מלוה), ואין שביעית משמטתו שאינו יכול לתובעו ובשביעית כתיב 'לא יגוש', בעל הבית אינו יכול לחזור בכהן שהרי ממונו של הבעלים כבר בידו, אבל כהן יכול לחזור שהרי ישראל לא משך ממנו פירותיו.

הלוהו כדי שיעור תרומה שנה זו ונשתדפו שדותיו ונתיאש מאותה הלוואה אין מפריש עליהן דאין מפריש על האבוד אע"פ שבשעה שייבשו ונתיאש כבר עלו בקנה, דחוזרים ומתקנים.

דף ל' ע"ב

המלוה מעות את הכהן ואת הלוי בבית דין ומתו מפריש עליהן בשביל הקרוב ליורשם באותו השבט (כהן לכהן ולוי ללוי) דיש כח לב"ד להטיל חוב זה על כל הכהונה והלויה כדי שימצאו מעות להלוואה, ואם הלוה לעני בבית דין ומת לר' אליעזר בן יעקב מפריש עליו בחזקת שאר עניי ישראל שבכל מקום דניחא להם בתקנה זו כדי שימצאו מלוים, ולר' אחי אם אין עניי ישראל בעיר זו אלא עניי כותים יפריש עליהם דסובר דגירי אמת הן, העשיר העני אין מפריש עליו ואין העני חייב לפרוע דלא עשו חכמים תקנה בעני שהעשיר דלא שכיח.

הלוה לכהן לוי ועני שלא בב"ד ומתו כיון דאין החוב מוטל עליהן לפרוע צריך ליטול רשות מן היורשים, ודווקא אם ירשו קרקע דמצוה עליהן לפרוע חובת אביהם, לר' יונתן מפריש רק כשיעור קרקע שהניח, לרבי יוחנן אפילו הניח מעט דיכול לטרוף חובו ולחזור ולטרוף כל חובו כל שעה שיפדהו הקרקע ממנו.

ישראל שאמר ללוי מעשר יש לך בידי והילך דמיו אין חוששין שמא עשאו הלוי תרומת מעשר על מעשר אחר שבביתו כיון שאינו יודע כמה יש לו ביד ישראל, אבל אמר כור מעשר יש לך בידי והילך דמיו לאביי חוששין שמא עשאו תרומת מעשר על מקום אחר, והגמרא דוחה דלא חיישינן לרשעים דלוקחים כסף ומוכרין אותו לישראל ומפרישין עליו תרומת מעשר, אבל אמר להן הלוי בחיי אביך הודעתיו שיש לו בידי כור מעשר חוששין שמא אביו הופרש עליו תרומת מעשר ממקום אחר ולא יקנהו מבנו, והגמרא דוחה דאסור לתרום שלא מן המוקף.

בן ישראל שאמר ללוי: אבי אמר לפני מותו שיש לו מעשר תחת רשותו - חוששין שמא לא הופרש ממנו תרומת מעשר כיון שלא הזכיר סכום שמא לא היה יודע כמה יש, ואם אמר סכום תלינן שהפריש ממנו תרומת מעשר.

יום רביעי פרשת בא - ג' שבט תשע"ו

דף ל"א ע"א

ונחשב לכם תרומתכם' שתי תרומות תרומה גדולה ותרומת מעשר, כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד אחד מחמשים

ובמחשבה ע"י בעל הכרי כך תרומת מעשר.

המניח פירות להיות מפריש עליהן תרומות ומעשרות, וכן המניח מעות להיות מפריש עליהן מעשר עני - מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין ואומר הרי תרומתי באותן הפירות שהקציתי לכך.

אבדו הפירות שהקצה - לרבי אליעזר חושש שנאבדו מעת לעת, לרבי יוחנן היינו מעת לעת של הבדיקה, לרבי אליעזר בן ינאי היינו עד מעת לעת של הנחת הפירות, והגמרא מקשה על פירושו, לחכמים הסוברים במקוה שנמדד ונמצא חסר שחוששין לכל הטהרות שנעשו על גביו שהן בחזקת טמאים (אפילו ספק טומאה ברשות הרבים דבעלמא ספיקו טמא היינו ספק אם נטמא משאכ"כ דבחזקת ודאי טומאה) הוא הדין הכא אוקמינן בחזקת טבל.

בשלושה פרקים בודקין את היין שהניחו להיות מפריש עליו שמא החמיץ (ואין תורמין מן החומץ על היין): כשמנשבת רוח קדים במוצאי החג אם נכנסה כבר תקופת תשרי, בהוצאת סמדר שנפל הפרח והענבים נראין באשכול כסדרן, כשהלחלוחית נכנסת וגדילה בתוך הענבים שיכול כבר לעצור מהן כל שהוא.

דף ל"א ע"ב

בג' פרקים מוכרין תבואה - לפני הזרע, בשעת הזרע, ט"ו יום לפני הפסח (פרוס), ג' פרקים מוכרין את היין פרוס הפסח, פרוס עצרת, פרוס החג, ושמן מעצרת ואילך, דאין שותף א' יכול למכור שלא מדעת חברו חוץ לפרקים הללו, ואח"כ יכולים למכור.

"זיהי כזרוח השמש וימן א' רוח קדים חרישית" - לרב יהודה דבשעה שרוח קדים מנשבת עושה תלמים ביים לפי שחזקה הוא, לרבה בשעה שמנשבת בשעת חום היא חמה מאוד ומשתקת ומבטלת כל הרוחות מפניה.

"אשר בגדיך חמים בהשקט ארץ מדרום" - אימתי בגדיך חמים כשצינת רוח דרומית שוקטת מכח רוח מזרחית.

רב הונא ורב חסדא ישבו ובאו לפניו גניבא, רצה א' מהן לקום מפני דהיה תלמיד חכם ואמר לו השני דוכי עומדים לפני בעל מריבה, שאל אותם במה הם עוסקים ואמרו ברוחות ואמר בשם רב ד' רוחות מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כולם דנוחה היא וממתקת שאר הרוחות ואלמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת, ורוח דרומית קשה מכולן ואלמלא מלאך העשוי כנף מעמידה מחרבת כל העולם.

רב נחמן בר יעקב גלה זרועו כשרוח מזרחית מנשבה והוחם לו ואמר השידה מנשבת, רב אמר אשה מפלת בו, שמואל אמר אפילו מרגלית שבים מרקבת בו, רבי יוחנן אמר אפילו שכבת זרע תוך ג' ימים במעי אשה מסרחת בו, רבא אמר אפילו בית יד שבחור שבראש המעדר נתרפה, רב יוסף אמר אפילו מסמר שבדופן נתרפה, לרב אחא בר יעקב אפילו קנה האריג נתרפה.

הדרן עלך כל הגט

יום חמישי פרשת בא - ד' שבט תשע"ו

פרק השולח

דף ל"ב ע"א

השולח גט לאשתו והשיג שלוחו אח"כ ואמר גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל, ואפילו לא רדף אחריו להשיגו אלא פגעו בדרך ממילא ולא אמרינן דאין בדעתו לבטלו אלא לצערה ולעכב גירושין, ואפילו שלח אחריו שליח לבטלו

ולא אמרינן דאין בכח שליח השני לבטל שליח הראשון. השולח גט לאשתו וקידם אצל אשתו לפני שהגיע הגט לידה ואמר לה גט ששלחתי לך בטל הוא הרי זה בטל ולא אמרינן דדווקא כשביטל לשליח הוא דלא נתכוין לצערה מה שאין כן כשאמר לה כן, ולא דווקא כשטרח לבא אצלה דלא אמרינן שנתכוון לצערה, אלא אפילו שלח אצלה שליח ואמר גט ששלחתי לך בטל הרי זה בטל.

משהגיע הגט לידה שוב אינו יכול לבטלו אפילו אם היה רץ אחר השליח לבטלו לפני שנתן לה הגט ולא אמרינן דאיגלאי מילתא למפרע דבטלו^כ.

בראשונה היה עושה בית דין במקום אחר ומבטלו התקין ר"ג שלא יהו עושין כן מפני תיקון העולם (עי' דף ל"ג).

בעל שביטל הגט ואמר 'בטל הוא' אי אפשר בו' - דבריו קיימין, דמשמע דמבטלו להבא, אבל אמר 'פסול הוא' או 'אינו גט' - אינו משמע דמבטלו להבא, ולא אמר כלום.

מקבל מתנה שאמר לאחר שבאתה מתנה לידו 'מתנה זו מבוטלת היא' תיבטל 'אי אפשר בה' - לא אמר כלום, 'בטלה היא' 'אינה מתנה' - דבריו קיימין, דמודה דבטלה היא מעיקרא.

לשון 'בטל הוא' - משמש לשון עבר ולשון עתיד, ומסתמא משתמש בו באופן שיועיל, לכן לענין הגט משמש הוא בלשון עתיד ומבטל הגט להבא, ולענין מקבל מתנה משמש בלשון עבר שהמתנה שקיבל בטל מעיקרא.

דף ל"ב ע"ב

הולך מתנה לפלוני - לאו כאומר זכי, ויכול לבטל השליח קודם שתגיע המתנה לידו.

איבעיא: אמר 'בטל' ולא אמר 'בטל הוא' - אם משמע לשעבר ואין הגט בטל, או דמשמע ב' לשונות כמו 'בטל הוא'.

אמר: גט זה לא יועיל, יתיר, יעזיב, ישלח, יגרש, יהא חרס - דבריו קיימין, אינו מועיל, מתיר, מעזיב, משלח, מגרש, חרס הוא כחרס הוא לא אמר כלום דמשמע לשון עבר.

'הרי הוא חרס' - הוא לשון להבא, וכלשון הרי הוא הקדש הרי הוא הפקר^{כז}.

ביטל הגט - לרב ששת אינו חוזר ומגרש בו דהגט נעשה כחספא, לרב נחמן חוזר ומגרש בו דביטל השליחות ולא הגט וכן ההלכה^{כח}.

התקדשי לי במעות הללו לאחר ל' יום, וחזרה בה בתוך ל' יום - בטלו הקידושין, דאתי דיבור ומבטל דיבור.

יום שישי פרשת בא - ה' שבט תשע"ו

דף ל"ג ע"א

לפני תקנת רבן גמליאל היה מבטלו שלא בפני השליח והאשה, לרב נחמן מבטלו בפני ב' כדי להודיע להם שבטלו וא"צ ב"ד, לרב ששת בפני ג' כדתנן במתניתין דמבטלו לפני ב"ד^{כט}.

תנן דבפרוזבול הדיינים חותמין למטה או העדים, לרב נחמן

אם די בעדים למה תנן דיינים אלא משום דתנא אשמועינן דלענין פרוזבול דבעינן מסירת חובותיו לב"ד די במסר לשני דיינים דומיא דשני עדים, לרב ששת ב"ד היינו שלשה והתנא אשמועינן דבין אם כתוב דמסר חובותיו לב"ד וחתמו בלשון עדות בין שכתב השטר בלשון עדות וחתמו בלשון דיינים.

רבן גמליאל תיקן שלא יבטל גט שלא בפני השליח או האשה מפני תיקון העולם, לרבי יוחנן היינו תקנת ממזרים דסובר כרב נחמן דמבטלו בפני שנים דאין להם קול^ל, והיא לא ידעה דביטלו ונשאת ובניה ממזרים, לריש לקיש היינו תקנת עגונות דסובר כרב ששת דמבטלו בפני ג' דיש להם קול, ונמצא דמעגנה, אבל כשצריך לטרוח לילך או לשלוח שליח לא יעגנה.

בטלו לאחר תקנת ר"ג בפני ב"ד - לרבי מבוטל, לרשב"ג אינו יכול לבטל ואינו יכול להוסיף על תנאו שאם כן מה כח תקנת ב"ד של ר"ג יפה, ואע"ג דמדאורייתא הגט בטל אפקעינהו רבנן לקידושין מיניה דכל המקדש מקדש על דעתן אפילו קידש בביאה^ל.

דף ל"ג ע"ב

אמר לעשרה כתבו גט לאשתי דאחד כותב ושנים חותמין - לרבי מותר לבטל זה שלא בפני זה דאין זה בכלל תקנת ר"ג דעדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה ויכולים האחרים לכתוב וליתן לה הגט, לרשב"ג אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה או משום דסובר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ובכלל תקנת ר"ג הוא שלא יבטל הגט שלא בפניהם, או דמעיקר הדין דבר הנעשה בפני עשרה אין בו כח לבטלו אלא בפני כולם.

איבעיא: אמר לעשרה כולכם חתומו דאינו גט עד שיחתמו כולם, אם טעם דרשב"ג באמר עשרה כתבו גט דאינו יכול לבטל זה שלא בפני זה משום דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה וחוששין דלמא אלו שלא ביטל יכתבו ויתנו לה כאן אין לחוש לכך כיון דכולם צריכים לחתום, אבל אם טעמו משום דנעשה בפני עשרה אינו יכול לבטלו אלא בפניהם גם כאן אינו יכול לבטל.

אמר לשניים 'תנו גט לאשתי' - לרבי יכול לבטל זה שלא בפני זה, וזה שלא ביטל יכול להיות שליח לגרשה, לרשב"ג אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה אם נאמר דסבר רשב"ג דעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה דהוא הדין דשליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה.

אם לא אמר לשניהם יחד להיות שלוחים - גם לרשב"ג יכול לבטל זה שלא בפני זה דלא שייך בהם שליחות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וכן אם אמר לשניהם כתבו זה שלא בפני זה לפי רבי יהושע בן קרחה דעדות כשרה אפילו אמר לזה בפני עצמו וזה בפני עצמו.

לרב אבא הלכה כרבי דיכול לבטל זה שלא בפני זה, והלכה כרשב"ג דביטלו אחר תקנת ר"ג אינו מבוטל דא"כ מה כח ב"ד יפה, ולרבא בשם רב נחמן הלכה כדברי רבי גם לענין אם ביטלו דמבוטל.

סיכומי התוספות

כח. לרבא אם נודע לנו שהיה רץ אחריו לפני"כ הגט בטל, ואם לא נודע לשליח לאשה ולב"ד הווי כדברים שבלב, לתירוץ א' כיון דנאמן דכך היה בלבו מדאורייתא הווי דברים ומדרבנן אין הגט בטל כיון דדומה קצת לדברים שבלב ולא חשיבה עקירה מן התורה, לר"י לא הווי דברים אע"פ שהיה נאנס מלפרשם.

כט. גט זה חרס לא אמר כלום, אבל ככר זה הקדש מועיל.

ל. אע"ג דלא אתי דיבור ומבטל מעשה דכל זמן שלא הגיע ליד האשה לא חשיב גמר מעשה, ואם ביטל הגט בפירוש בטל גם לר"ג.

לא. ונפק"מ גם אחר תקנת ר"ג לרבי דסובר אם ביטלו מבוטל.

לב. ואינו דומה למוכר שדהו בפני עדים דיש קול דהכא בעינן גילוי מילתא יותר.

לג. אבל מלוה ע"פ אפילו בפני ג' אין לה קול, שכופר לכל השואלים אותו.

לד. ויכול לחפות על בת אחותו ויכולים ממזרים ליטור ע"י שיבטל הגט שלא בפניהם. לר"ת: אי ידעינן שלכך מתכוין לא מפקעינן קידושין מיניה, וכשמתרין א"א שזינתה אין זה התראת ספק דרוב אין מגרשין, ואין מבטלין, ועוד דאוקמינן אחזקת א"א.